

CSODÁK HELYETT IN PLACE OF MIRACLES

SZENT-GYÖRGYI ALBERT AGORA, SZEGED • SZENT-GYÖRGYI ALBERT AGORA, SZEGED

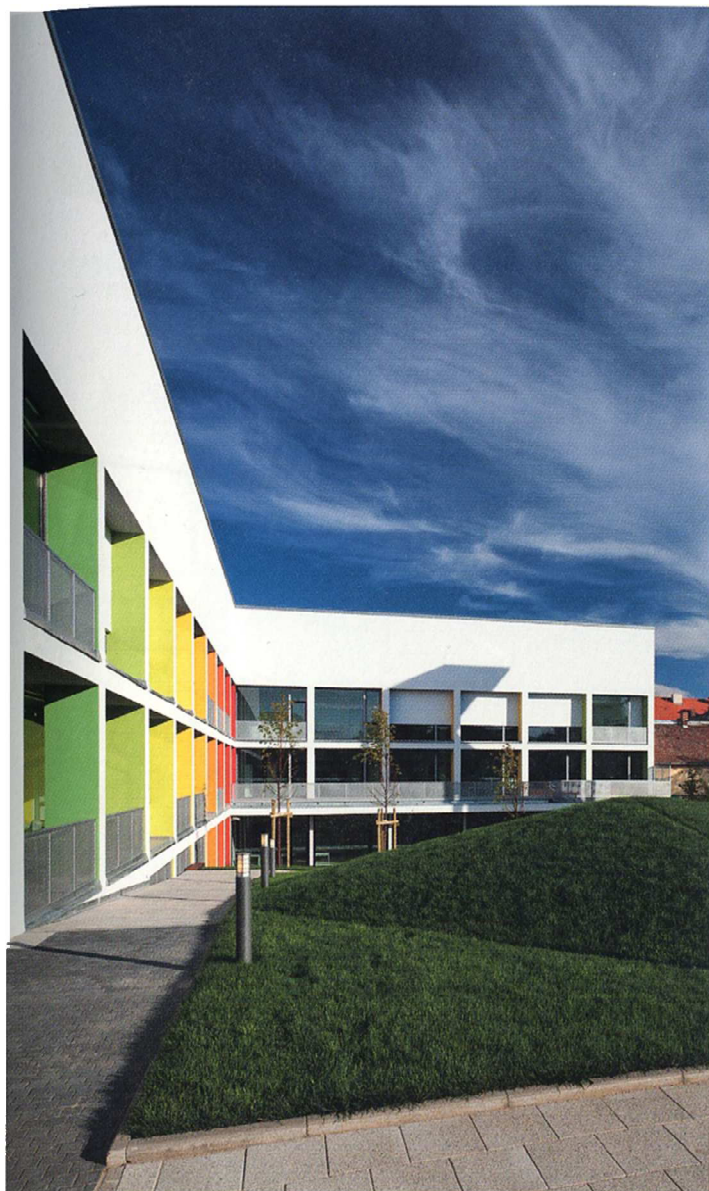
Építész / architects: BÁGER ANDRÁS, HELMLE CSABA Szöveg / text: MASZNYIK CSABA Fotó / photo: FRIKKER ZSOLT

„A tervezett épülettel kapcsolatban többször elhangzott a ‘csodák palotája’ kifejezés. Ha elhagyjuk a ‘csodák’ szót, akkor gondolkodhatunk a palotáról, mint épülettípusról” – olvashatjuk Báger András és Helme Csaba első díjas pályázati tervének ismertetőjében. Mindkét motívum lényeges, a ‘csoda’ szó kiküszöbölése és a palota-modell megidézése.

A józan megközelítés, a realitások tisztelete nem csak a tervezés, hanem az egész projekt-előkészítés és megvalósítás folyamatát jellemzi és értelmet ad az uniós kormányzati fejlesztési program jelszavának is: „Új Magyarország”. Ha a hazai fejlesztések az építési beruházások tekintetében úgy működnek, ahogy az Agora-Pólus fantázianevű fejlesztési program megvalósult győri (Mobilis Központ, lásd MÉ 2012/4. – a szerk.) és szegedi példái mutatják (de említhetjük a 2012/4. számunkban bemutatott hőmezővásárhelyi Agora-beruházást is – a szerk.), akkor joggal bízhatnánk abban, hogy ez a régi ország valóban a korszerű megújulás útján halad.

„Milyen lehet a palota ebben a helyzetben?” – folytatják a gondolatmenetet a tervezők. A kérdés arra az ellentmondásos urbanisztikai helyzetre utal, ahová Szeged városa a tervezett új művelődési és információs központot képzelte. A Kálvária sugárút és Londoni körút kereszteződésénél fekvő, belvároshoz közeli tömbbelső, egykori IKV telephely igazi kihívás elé állította azt a 26 csapatot, akik a tervpályázatra 2009 elején pályamunkát nyújtottak be. „A kiírás rámutatott arra a legsúlyosabb ellentmondásra és egyúttal izgalmas tényre, hogy a város kulturális és tudományos életének hangsúlyos új létesítménye fontosságához képest meglehetősen másodlagos – tömbbelsőben elrejtett – helyszínen fog megvalósulni” – olvasható a pályázati zárójelentésben.

Az 1879. évi árvízvet követő városrendezés során kialakított telektömb vélhetően 1950 után kisajátított, nagy kiterjedésű, heterogén belseje radikálisan különböző építészeti megoldásokat inspirált, így a zsűri jelentősége is felértékelődött. Egy pályázat során köztudottan nagyobb a bíráló bizottság felelőssége, mint a tervezőké, akiknek elég csak egy koncepcióba beleélni magukat és azt végigvinni: a bírálóknak minden gondolatmenetet alaposan meg kell ismerniük és vitatniuk, mert végül rajtuk múlik, hogy melyik elképzelésből lesz valóság. Alkalmas zsűri nélkül hiába születnek jó tervek. Ezt a pályázatot, ahogy a győrit is, „ismeretlenek”, fiatalok nyerték, szemléletesen illusztrálva, hogy bajosan születhetett volna megalapozott döntés a tervpályázat kihagyásával, egyenes megbízással. A kérdés ma már csupán az, hogy jól döntött-e a Reimholz Péter elnökletével munkálkodó zsűri: tudja-e a megvalósult

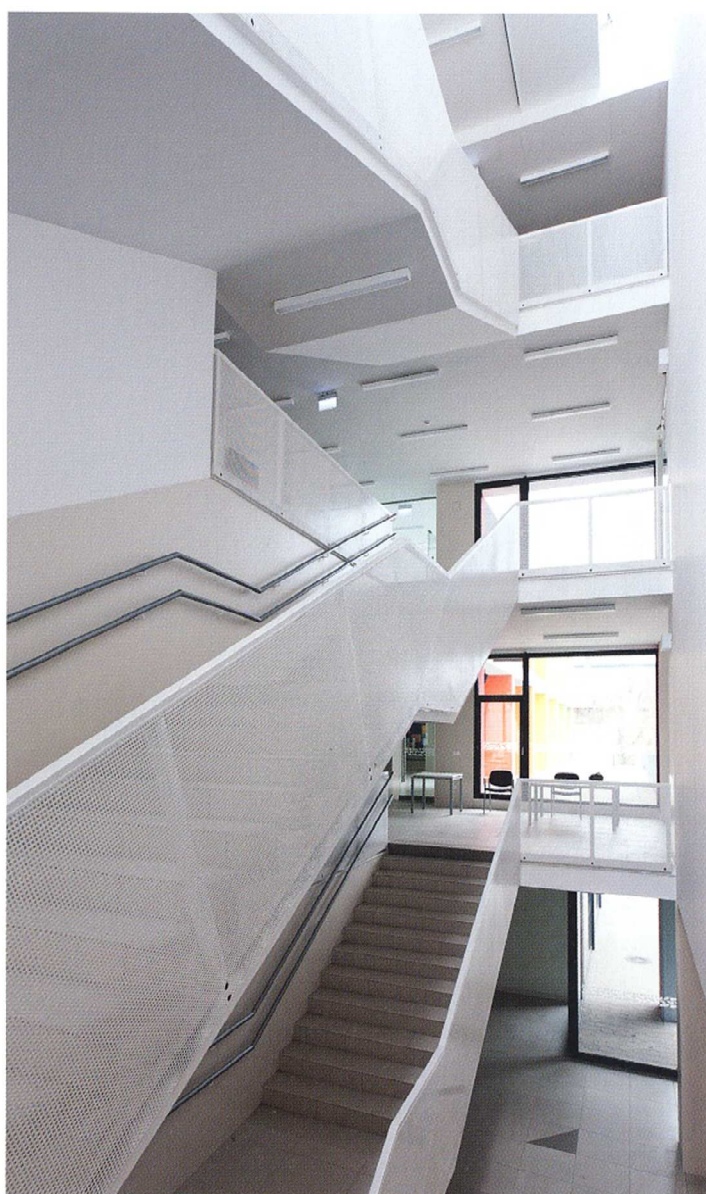

épület mindazt, amit a bírálók beleláttak, amit a megrendelők kértek. Hogy valóban „a legjobbat” választották-e, utólag nehéz, nem is lehet megítélni. Pedig – pusztán elméleti szempontból, a tanulság kedvéért – nem volna érdektelen a kérdés. A szövetszerű, jellemzően alacsonyabb beépítésű megoldások között az Építész Stúdió (hiányos dokumentáció miatt kizárt, ezért el sem bírált) pályaműve reális versenytársa lehetett volna a zsűri által választott tervnek.

Báger András és Helmle Csaba munkája – szerénysége ellenére, illetve azzal együtt – egyedi megoldást képviselt a pályázatok között. „A 23-as számú pályamű egy, a nem kontextusképzés szándékával létrehozott, abszolút öntörvényű testet – és külső tereket, illetve szabadtéri létesítményeket – a megfelelő helyre tesz le, és ezzel a tömbbelsőben való építkezés negatív vonásai nagyrészt megszűnnek. A tervezett épület (egy négyszintes T alakú hasáb) helye kitűnően van megválasztva, a tervezési terület Jósika utcai házsorának hátsó telekhatára mellett, viszonylag kevés érdeket sértve. Önmaga sem károsodik a szomszéd telkek negatív hatásától” – írja a zsűri.

A többnyire 19. század végi, nivós, egy-két-háromszintes épületek által képzett „várfalakon” belüli teresedést (a tömbbelső) a már idézett palota-modellből kiindulva igyekeztek a tervezők – nem kitölteni,

ahogy a többség javasolta, hanem – két eltérő rendeltetésű udvarra bontani. „A nagy parkokban álló paloták szimmetrikus tömegükkel reprezentálnak. A szorítottabb helyzetben, például várakban lévő paloták pedig inkább befelé fordulnak, és az udvaraikról ismerjük őket. Ilyen például a granadai Alhambra. A tervezett épület is ilyen palotaként viselkedik: a fő hangsúly az épület fő mondanivalóját megjelenítő reprezentatív agora” – írják a műleírásban. A T alaprajzú épület Kálvária sugárúttal párhuzamos szárnya kettévágja a tömbbelső: a déli oldal válik díszudvarrá – a loggiás homlokzatok erre néznek –, az északi oldal, ahol az egykori IKV egyik irodaépülete és az asztalosüzem porszívó-tornya is megtartható volt, jelenleg parkoló és tartalék terület az esetleges későbbi bővítés számára. Az agora geometrikusan szerkesztett – bevallottan mesterséges – zöld dombja alatt autók parkolnak, a klímatorony – kortárs campanile – nyáron az udvar szellőzését biztosító kürtőként működik. Az épület két fő nézete a két udvar karakteréhez és a tájoláshoz igazodva különböző: a déli, loggiás homlokzat diszkrét színezése szellemes, az északi oldal ablakoztatása kerüli a merevséget. A díszudvart, mely nappal szabadon bejárható, vízmedence, szökőkút és a tervezők által saját kezűleg készített ivókút gazdagítja. A Kálvária sugárúti gyalogos főbejárat a két sgraffito-díszes, hajdan egy telken

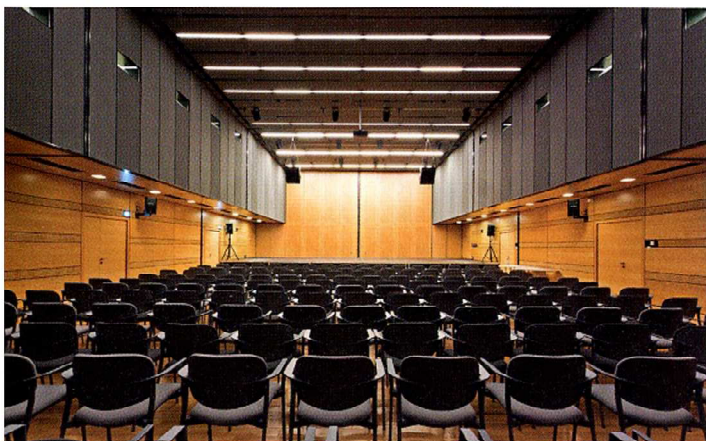
álló épület között, a jelenlegi telekformákhoz és tulajdonviszonyokhoz igazodva, a kialakult agora-tér színvonalához képest alárendelt módon volt csak megvalósítható. A városnak törekednie kellene arra, hogy a mives homlokzatú épületepárt megvásárolva, új funkcióval ellátva tágasabb bejáratot teremtsen a felértékelődött tömbbelsőnek.

Az ügyesen pozícionált és főbb elemeiben funkcionálisan is jól megoldott, sokrétű, izgalmas tereket és térkapcsolatokat rejtő kompakt épület magán viseli ugyan a fiatalok tervezte „első ház” kisebb hibáit és egyetlenségét, a takarékoság látható jeleit, de a megrendelők szempontjából fontosabb, hogy a területi és gazdasági mutatók nem csak a pályázat szintjén voltak meggyőzők, hanem a megvalósítás során is tarthatók maradtak. A költségvetés stabilitását nagyban segítette, hogy a pályázók többségével ellentétben már a koncepciótervben sem javasoltak mélygarázst a talajvízes területen. A pályázati tervhez képest minimális változásokkal valósult meg a projekt. A 6418m² hasznos alapterületű épület teljes építési költsége (gépészettel, kertészettel, beépített bútorozással) belül maradt az 1,7 milliárdos kereten. Joggal merül fel a kérdés, hogy a négy fő funkcionális egységet – az Informatika Történeti Múzeumot (Neumann János Számítógép-tudományi Társaság), az Informatóriumot (Szegedi Tudományegyetem), a Disszeminációs laboratóriumot (MTA

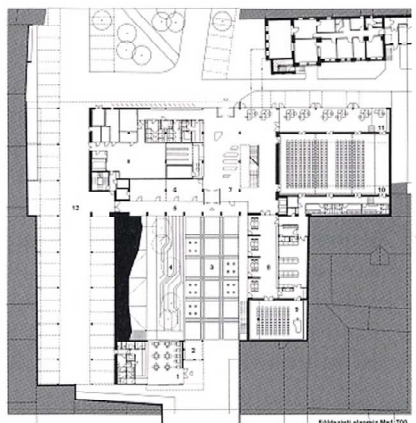
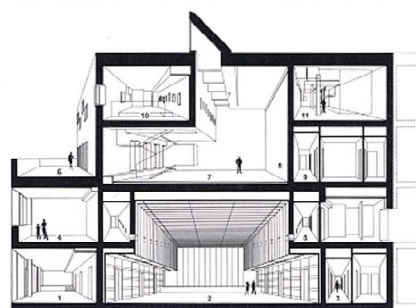
Szegedi Biológiai Kutatóközpont) és a Százszorszép Gyermekházat (Önkormányzat) – magába foglaló komplex programmal, melyet mennyezet-fűtés, talajszondás energiaellátás és a zöldtetőn elhelyezett napelemek szolgálnak, hogyan tudtak megbirkózni a fiatal tervezők?

Az elképesztő mennyiségű és minőségű részletrajz mellett többek között Balázs Mihály indirekt segítségével sikerült mindez, aki az egész társtervezői „stábját” egykori tanítványai és munkatársai rendelkezésére bocsátotta. Nem elhanyagolható gesztus ez, legalább olyan figyelemreméltó, mint Nagy Iván mesteriskolai tanár diszkrét részvétele a győri Mobilis tervezésében. Reimholz Péter bizottsági elnöki szerepét sem feledve, akit a tervezők az eredményhirdetés után további tanácsokért és javaslatokért személyesen fel is kerestek, három építész-generáció jelenléte képvisel szemléletbeli folyamatosságot ebben a példaértékű történetben.

The building designed here acts like a palace: the emphasis is on the representative agora embodying the primary message of the building. The structure with a T-plan has a wing parallel with Kálvária Boulevard cutting the inside of the block into two: the southern side turns into

a formal courtyard – the elevations with loggias face this –, whilst the northern side comprises a parking lot and a vacant site at present reserved for future extensions. Cars are parked at the foot of the geometrically organized – and admittedly artificial – green hill. The climate tower – a contemporary campanile – functions as a funnel allowing for the airing of the yard. The two main views of the building differ in character as they are adjusted to those of the two yards and orientation: the southern elevation with loggias has a pleasant and reserved palette, the window designs and subdivisions are free from rigidity. The formal yard which can be perambulated during the day is graced by a pool, a fountain and a drinking fountain made after the designers' plans. The main entrance for pedestrians on Kálvária Boulevard could only be built in-between two structures once on the same lot graced with sgraffito designs, adjusting to the present-day building sites and property nexus: this means that the development could only be built as inferior and subordinated to the existing agora-square. Wittingly positioned and made up of functionally well-executed, multi-layered, versatile and exciting spaces and spatial systems, the compact building has areal and economic indices that are not only convincing on the level of tendering, but could also be maintained throughout its construction.

Generáltervezés / design: BAHCS Művek Kft.

Építész vezető tervezők / leading architects: Báger András, Helmle Csaba

Építész munkatársak / fellow architects: Antal Gabriella, Báger Nóra, Turai Balázs, Tóth Tamás

Tartószerkezet / structure: Ambrus Roland, Méri Tamás

Belsőépítész / interior design: Frank György, Fábíán Péter

Kert- és környezetrendezés / landscape: Szabó Gábor, Zámbo Nóra

Épületgépészet / technical installations: Mangel Zsolt, Kerék Attila, Kovács Zolt

Épületvillamosság / electrical engineering: Krén József, Némethi Ferenc, Bogár Péterné

Külső közmű, út / outdoor public utilities, roads: Bombolya Erzsébet

Beruházó / client: Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata

Kivitelező / main contractor: KÉSZ Építő Zrt.